

บทบาทของกองทัพกับการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว

จากพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การขนส่งและกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลง การค้าขาย การลงทุน สร้างความก้าวหน้า และความเจริญเติบโตให้กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุน ทรัพยากร ไปยังพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง สำหรับผลดีที่เกิดขึ้นนั้นได้สร้างความเจริญเติบโตทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนพื้นที่ปลายทาง สร้างความสะดวกสบาย ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อตามมาเช่นเดียวกัน ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับวิธีการในการดำเนินการของประเทศปลายทาง

ปัญหาอันเกิดจากการเข้ามาของคนต่างด้าว ทั้งในรูปแบบแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย และการเข้ามาในรูปแบบของการลักลอบเข้าเมืองที่ได้สามารถตรวจสอบ และควบคุมได้นั้นได้ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสังคมของประเทศปลายทาง ดังนั้นการควบคุมชายแดนจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลในหลายๆประเทศได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมชายแดนเป็นอย่างมาก การควบคุมชายแดนจึงถือเป็นมาตรการสำคัญด่านแรกในการคัดกรองสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษที่จะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากชายแดนเสมือนเป็นเกราะหรือด่านที่จะต้องเป็นทางผ่านที่สามารถป้องกันการเข้ามาของปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในประเทศ ดังนั้นหัวใจของการควบคุมชายแดน คือปัจจัยหรือเป้าหมายที่ต้องการควบคุมกับพื้นที่ที่มีการผ่าน เข้า-ออก ของปัจจัยหรือเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือสิ่งของ สำหรับนโยบายการควบคุมชายแดนของรัฐบาล ปัจจุบันถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนซึ่งกำหนดมารองรับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยมีกองทัพเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก โดยกำหนดพื้นที่ตำบลชายแดนเป็นเป้าหมายของการดำเนินงาน และใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันชายแดนเป็นปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และพื้นที่ให้มีภูมิคุ้มกันปัญหา รวมทั้งการฝึกกำลังทุกภาคส่วนเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างชุมชนชายแดน ประเทศเพื่อนบ้าน และการมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน จึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายในระดับของรัฐบาลให้มีความเหมาะสม

วรรษ (2561) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการย้ายถิ่นของแรงงานต่างด้าวในเชิงทฤษฎีและนโยบายโดยได้จำแนกเป็น ประเด็นสำคัญ 7 ประเด็น ดังนี้

1. ผลกระทบด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งต่อประเทศต้นทาง ประเทศปลายทาง และประเทศที่เป็นทางผ่าน ทั้งจากปัญหาการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายเพื่อเป็นแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการลักลอบขนของเถื่อน การลักลอบค้าอาวุธ และการค้ายาเสพติด ทั้ง 3 ปัญหานี้ถือได้ว่าเป็นน้ำเลียง หรือเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญของขบวนการก่อการร้ายข้ามชาติ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น
2. ผลกระทบด้านประชากร การย้ายถิ่นของคนต่างด้าวมักมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดและโครงสร้างประชากรทั้งในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง เช่น ในกรณีของประเทศอิตาลี ช่วงก่อนปี ค.ศ.1980 ได้ออกนโยบายที่ส่งเสริมให้คนต่างด้าวจากหลายถิ่นเข้ามาอยู่ในประเทศจำนวนมาก จนทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายคนจำนวนมากเข้ามาอยู่ในประเทศ ทำให้สังคมอิตาลีประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายเชื้อชาติ ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรของประเทศ
3. ผลกระทบด้านแรงงานและอัตราการมีงานทำ ไม่ว่าจะเป็นการเอาเปรียบ หรือการแย่งงานทำ รวมถึงการประกอบอาชีพที่ประเทศปลายทางไม่อนุญาต เช่น อาชีพสงวน อาชีพต้องห้าม
4. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายทางสวัสดิการสังคม สาธารณสุข การศึกษา ที่ประเทศปลายทางต้องแบกรับภาระจากผลการเปลี่ยนแปลงในด้านอัตราการเกิด โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ติดตามแรงงานต่างด้าว รายจ่ายเหล่านี้จะกระทบต่อการจัดเก็บภาษีของประชาชนในประเทศปลายทาง
5. ผลกระทบทางด้านสังคม การเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกและผิดกฎหมาย ก่อให้เกิดความหลากหลายทางด้านการใช้ชีวิตและวัฒนธรรม แต่ยังคงมีความแตกต่างในสังคมโดยมีภาษาเป็นอุปสรรคสำคัญในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนต่างด้าวกับคนท้องถิ่น
6. ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข อาจมีการนำโรคติดต่อ โรคที่หายไปจากประเทศที่เคยมีการควบคุมได้เป็นอย่างดีกลับเข้ามาใหม่ ถือเป็นปัญหาสำคัญต่อคนในประเทศ ทั้งนี้ยังก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายทางสาธารณสุขและค่าใช้จ่ายในการควบคุมโรคติดต่อต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันแรงงานต่างด้าวที่เดินทางกลับก็อาจไปแพร่โรคในประเทศของตนต่อไป
7. ผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งเป็นความกังวลใจหลักของประเทศปลายทางที่รับผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติผิดกฎหมายจำนวนมาก โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของจำนวนคนที่รัฐตรวจสอบไม่ได้ เพราะไม่มีระบบควบคุมจำนวนและที่อยู่อาศัย อาจก่อให้เกิด

กิจกรรมนอกระบบอันไม่อาจควบคุมได้ของรัฐ เช่น การจ้างงานเถื่อน และปัญหาการก่ออาชญากรรม เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประเทศไทยในภาพรวมมีลักษณะคล้ายกับผลการศึกษาดังกล่าว และยังคงปรากฏให้เห็นอยู่เพราะประเทศไทยมีความต้องการแรงงานเพื่อพัฒนาประเทศเป็นอย่างมากโดยเฉพาะแรงงานต่างด้าว แต่การป้องกันหรือการแก้ปัญหาในอดีตนั้น ไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพราะปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีความซับซ้อน โดยเฉพาะการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญอยู่ 3 เรื่อง คือ เรื่องแรก การขึ้นทะเบียนเพื่อผ่อนผันให้แรงงานข้ามชาติไม่ถูกกฎหมายอยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราว เรื่องที่สอง การปรับสถานะแรงงานข้ามชาติที่ขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้เข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมาย เรื่องที่สาม การนำเข้าแรงงานข้ามชาติอย่างถูกกฎหมายจากประเทศต้นทางทั้งระบบ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน รัฐบาลได้มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและได้พยายามดำเนินการแก้ไขให้เป็นระบบ โดยพยายามให้มีการแก้ปัญหาในลักษณะที่ดำเนินการแก้ปัญหาในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยพยายามผลักดันให้มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน รวมถึงพยายามให้มีการเชื่อมโยงใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อวางแผนป้องกัน แก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังรวมไปถึงการให้การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของแรงงานต่างด้าว

กระทรวงแรงงาน ได้สำรวจจำนวนแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย (กันยายน 2561) พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 3,548,919 คน แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แรงงานประเภททั่วไป (แรงงานที่ได้รับอนุญาตทำงานชั่วคราว แรงงานที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ แรงงานต่างด้าวที่นำเข้าตาม MOU และแรงงานทำงานตามฤดูกาล) รวม 3,548,919 คน
2. แรงงานประเภทฝีมือ (แรงงานที่มีทักษะสูง และแรงงานต่างด้าวประเภทส่งเสริมการลงทุน) รวม 156,919 คน
3. แรงงานประเภทตลอดชีพ รวม 241 คน
4. แรงงานชนกลุ่มน้อย รวม 65,125 คน

กฎหมายสำคัญในการบูรณาการดำเนินการของรัฐในการแก้ปัญหา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติให้รัฐจัดให้มีกำลังทหารเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ จึงทำให้ทหารต้องเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการเพื่อป้องกัน และแก้ปัญหาที่เป็นภัยคุกคามให้กับประเทศ รวมถึงพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคง

ภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้กระทรวงกลาโหมจัดทำคลังพลเพื่อสนับสนุนภารกิจให้กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในการบูรณาการแก้ไข ปัญหาต่างๆที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และความสงบเรียบร้อยภายใน ของประเทศ ดังนั้นกองทัพจึงมีบทบาทในงานด้านความมั่นคงที่ไม่ใช่ปัญหาอันเกิดจาก การสู้รบ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มักมีความซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของหน่วยงาน หลายหน่วยงาน เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ แต่ละกฎหมายต่างก็มีเจ้าภาพ หรือ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักแตกต่างกันไป ดังนั้นการทำความเข้าใจกฎหมาย บทบาท อำนาจหน้าที่ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงถือว่ามีความสำคัญต่อการประสานงานกัน ทั้ง ในการเชื่อมโยงข้อมูล และการประสานงานในด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพราะ จะทำให้ลดช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมาย และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการให้ เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายหลายฉบับที่มีความเกี่ยวข้องกับ คนต่างด้าว และเห็นว่ามีความจำเป็นต่อบุคลากรของกองทัพที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการ แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว จึงได้รวบรวมกฎหมายสำคัญจำนวน 9 ฉบับ สรุปได้ดังนี้

- 1.พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. 2493 กำหนดให้คนต่างด้าวที่ได้รับ อนุญาตให้เป็นคนเข้าเมืองตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยต้อง ทำใบสำคัญประจำตัว และพกใบสำคัญประจำตัวติดตัวเพื่อให้สามารถแสดงตนหรือ รับตรวจ จะต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบเมื่อมีการย้ายภูมิลำเนาหรือสถานที่อยู่ หาก คนต่างด้าวเสียชีวิตให้เจ้าบ้านมีหน้าที่แจ้งให้นายทะเบียนทราบ
- 2.พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. 2499 เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงการเนรเทศคนต่างด้าว ออกไปนอกราชอาณาจักรเมื่อมีความจำเป็นเพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน
- 3.พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาการได้สัญชาติ ไทย การเสียสัญชาติไทย การกลับคืนสัญชาติไทย
- 4.พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้ อยู่ในราชอาณาจักร การอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
- 5.พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ เกี่ยวกับการแจ้งการเกิด การแจ้งการตาย การแจ้งการย้ายที่อยู่ การสำรวจตรวจสอบหรือ ปรับปรุงการทะเบียนราษฎร การจัดทำทะเบียนประวัติ การจัดทำบัตรประจำตัวหรือ การอื่นใดอันเกี่ยวกับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายที่เกี่ยวกับสัญชาติได้
- 6.พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับ การปฏิบัติในการอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจ มีบทบัญญัติบางประการที่เกี่ยวกับ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ทั้งนี้เพราะต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียต่อ

ความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของประเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพลังงานและการรักษาสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค ขนาดของกิจการ การจ้างแรงงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา

7.พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว มีบทบัญญัติบางประการที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล เพราะต้องคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทยและความต้องการแรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

8.พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข ฟื้นฟูสถานการณ์ใดที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ ให้กลับคืนสู่สภาวะปกติเพื่อความสงบสุขเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

9.พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายสำคัญที่ช่วยสร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้มีความมั่นคงปลอดภัย มีการกำหนดมาตรการการป้องกันและปราบปรามการค้าผู้หญิงและเด็ก การบังคับใช้แรงงานหรือบริการหาประโยชน์ในลักษณะของการค้ามนุษย์

การดำเนินของรัฐบาลที่สำคัญในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ เพราะเล็งเห็นแล้วว่าเป็นปัญหาสะสมที่เกิดขึ้นมานานที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญของประเทศที่จะต้องเร่งดำเนินการ โดยออกนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564 เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในงานดำเนินการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวว่าหน่วยงานของรัฐต้องจัดระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ทำให้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และ กองทัพบก ได้เข้ามาส่วนเกี่ยวข้อง ใน 2 ด้านคือ ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับทางทหารโดยตรง และภารกิจที่ได้รับมอบเสริมขึ้นเพิ่มเติมที่ไม่ใช่หน้าที่หลักของทหารโดยตรงแต่เป็นการทำหน้าที่ตามข้อตกลง หรือการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงขอมา ดังนั้นภารกิจของทหารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติในปัจจุบันนี้ กองทัพได้เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งในด้านการเตรียมการในการป้องกัน และการดำเนินการในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการใช้กำลัง หรือการร่วมมือ

กับหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติภารกิจเพื่อรับมือกับผลกระทบที่เป็นภัยต่อความมั่นคงในทุก รูปแบบ ให้เป็นไปตามกฎหมาย มีความเป็นมาตรฐานสากล และคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพด้วย

ต่อมา รัฐบาลได้ดำเนินการขับเคลื่อนกลไกของรัฐเพื่อเร่งรัดให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ดีขึ้น โดยได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว เสนอกฎหมายต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ เพื่อตรากฎหมายกับการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว และผลักดันให้กระทรวง แรงงานดำเนินการในการแก้ไขปัญหาก็เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยนำเสนอยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อ วันที่ 25 ตุลาคม 2559 โดยมีสาระสำคัญ 5 ประการ คือ การจัดระบบแรงงานเพื่อลด การพึ่งพาแรงงานต่างด้าว การควบคุม กำกับ ดูแล กระบวนการเข้ามาระหว่างการทำงาน และกลับออกไปของแรงงานต่างด้าว การกำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานต่างด้าวให้ เป็นไปตามมาตรฐานสากล การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่มีประสิทธิภาพ และ การติดตามและประเมินผลทั้งยังได้นำเสนอ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อตราพระราชกำหนด การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราช กำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว(ฉบับที่2) พ.ศ.2561 โดยได้จัดตั้ง คณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหา แรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน (กนร.) โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการเสนอแนะนโยบาย มาตรการ และแนวทาง การดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ด้านแรงงาน การบังคับใช้แรงงานและการใช้แรงงานเด็ก ต่อคณะรัฐมนตรี ส่งผลให้ การปฏิบัติ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นรูปธรรม มีการควบคุม การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบและรูปธรรม เป็นมาตรฐานและได้รับการ ยอมรับจากสากล และการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน ครอบคลุมการปฏิบัติ หรือ การหลีกเลี่ยงของนายจ้างและแรงงานต่างด้าว เช่น การกำหนดการทำงานที่ชัดเจนงานใด ทำได้ งานใดทำไม่ได้ และต้องแจ้งที่อยู่นายจ้างที่แน่นอน การย้ายงาน ย้ายสถานที่ทำงานต่างๆ เหล่านี้ เป็นปัญหาความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา และด้านอื่นๆทั้งสิ้น จำเป็นต้องมีการตรากฎหมายในการควบคุมและกำกับดูแลอย่างเคร่งครัด

ผลที่เกิดจากความคืบหน้าในการดำเนินการนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2561 พบว่า

1. มีการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวถูกต้อง (OSS) จำนวน 1,187,803 คน แบ่งเป็น สัญชาติเมียนมา 777,217 คน สัญชาติลาว 59,746 คน สัญชาติกัมพูชา 350,840 คน

2. ได้มีการดำเนินการสแกนผ่านตา แรงงานในกิจการประมง และกิจการแปรรูปสัตว์น้ำ/ ต่อเนื่องประมงทะเล ตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2560 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2561 รวมทั้งสิ้น จำนวน 171,128 คน
3. มีการนำเข้าแรงงาน สัญชาติเมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ตามระบบ MOU จำนวน 846,375 คน
4. อนุมัติให้บริษัทที่ได้รับใบอนุญาตนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ มี จำนวน 159 แห่ง

สำหรับการแก้ไขปัญหาแรงงานในภาคเกษตรนั้น ได้ดำเนินการตาม ม.64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 โดยให้คนต่างด้าวซึ่งเป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทยเข้ามาในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลาหรือตามฤดูกาล และในท้องที่ที่กำหนดได้ เป็นการเปิดโอกาสในการทำงานตามข้อตกลงที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐต่อรัฐ

บทบาทของกองทัพเรือในการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานประมงทางทะเล เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2555 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ขอความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรี ให้จัดตั้งศูนย์ประสานแรงงานประมงนําร่องในพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร ระยอง ตราด ชุมพร สงขลา ระนอง และสตูล ต่อมาได้ เปิดศูนย์ประสานแรงงานประมงพร้อมกัน 22 จังหวัดที่มีพื้นที่ติดทะเล เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการสกัดกั้น และขจัดขบวนการค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงานประมงที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย และมูลค่าการส่งออกสินค้าอาหารทะเลของไทย ทั้งยังเป็น การบูรณาการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ครอบคลุมกระบวนการคุ้มครอง แรงงานประมงทั้งระบบ ตั้งแต่การนำเข้าแรงงานเข้ามาทำงานในเรือประมง การตรวจแรงงาน ประมงในขณะที่เรือประมงอยู่ในทะเล การให้ความคุ้มครองช่วยเหลือแรงงานประมงที่ถูก เอารัดเอาเปรียบ หรือตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จนถึงการลงทุนผู้กระทำความผิด

หลังจากนั้น ในปี 2558 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 10/2558 เรื่องการแก้ไขปัญหา การทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม ลงวันที่ 28 เมษายน 2558 จัดตั้ง ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) เป็นศูนย์เฉพาะกิจขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี และมีผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้บัญชาการศูนย์ฯ กำหนดให้มีศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้าออก (PIPO) ประจำจังหวัดชายทะเล 22 จังหวัด 28 ศูนย์ ต่อมาเพิ่มเป็น 32 ศูนย์

โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้ กองทัพเรือ ศูนย์ปฏิบัติการในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเล (ศรชล.) ตำรวจน้ำ กรมประมง กรมเจ้าท่า กรมการจัดหางาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมศุลกากร ฯลฯ ร่วมกันปฏิบัติในการตรวจสอบเรือประมงที่แจ้งเข้า-ออก ผลจากพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้มีการใช้ระบบอนุญาตเพียงเท่าที่จำเป็น มีการกำหนดกระบวนการในการควบคุมให้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และ ปรับปรุงอัตราโทษให้มีความเหมาะสมทั้งการปรับ การจำ และการส่งกลับ ในส่วนของการทำงานของคนต่างด้าวได้ห้ามคนต่างด้าวทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน ห้ามทำงานนอกเหนือจากที่มีสิทธิจะทำได้ ห้ามรับคนต่างด้าวทำงานโดยที่คนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตทำงาน และห้ามให้คนต่างด้าวทำงานนอกเหนือจากที่มีสิทธิจะทำได้

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้เห็นถึงความสำคัญของแรงงานต่างด้าว และปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมาย และกำหนดมาตรการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวขึ้น เช่น การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ปัญหาแรงงานต่างด้าวเป็นขั้นเป็นตอน โดยเริ่มตั้งแต่มาตรการลดการพึ่งพาแรงงานต่างด้าว การควบคุม กำกับการเข้ามาทำงานและการกลับออกไปของแรงงานต่างด้าว การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้มีมาตรฐานสากล และการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นแนวทางเพื่อกำหนดกลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานของกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ที่จำเป็นต้องบูรณาการ การทำงานร่วมกันเพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามนโยบายที่วางไว้ อีกทั้งแรงงานทางด้านเกษตรและแรงงานประมง ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจำเป็นต้องแก้ไขเนื่องจากเป็นสาระสำคัญด้านการเศรษฐกิจ การส่งออก และการกีดกันทางค้า อันเนื่องมาจากการค้ามนุษย์ในแรงงานภาคประมง รัฐบาลได้กำหนดนโยบายโดยการตั้งคณะทำงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหา รวมทั้งมีหน่วยงานที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เช่น กองทัพเรือ ศูนย์ปฏิบัติการในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเล (ศรชล.) ตำรวจน้ำ กรมประมง กรมเจ้าท่า กรมการจัดหางาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมศุลกากร บูรณาการในการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาด้านแรงงานประมงอย่างเป็นรูปธรรม

บทบาทของกองทัพในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวควรเป็นอย่างไร

ผลที่เกิดขึ้นจากกฎหมายและการกำหนดมาตรการต่างๆ ของรัฐ ทำให้กองทัพโดยเฉพาะ กองทัพบกและกองทัพเรือ ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการ

แรงงานต่างด้าว ทั้งทางบกและทางทะเล ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นในการติดตามความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งกฎหมาย และการสั่งการที่มีความทันสมัย ต้องมีความเข้าใจในตัวบทกฎหมายได้อย่างลึกซึ้งโดยเฉพาะในการบังคับใช้กฎหมายอันเกี่ยวข้องกับคนต่างด้าว การให้ความสำคัญในการทำงาน และประสานการปฏิบัติงานร่วมกับส่วนราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก สำหรับหน้าที่สำคัญของกองทัพในการควบคุมการผ่านเข้าออก ทั้งทางบกและทางทะเลนั้น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องมีความอ่อนตัวในเรื่องการอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้าออกตามระเบียบของทางราชการในพื้นที่ชายแดน เพื่อช่วยให้การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวเป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ นอกจากนี้ยังต้องมีหน้าที่ในการชี้แจงผู้ประกอบการและประชาชน ให้รับทราบและเข้าใจถึงการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลว่าเป็นไปตามมาตรฐานสากลและสอดคล้องกับสภาพความต้องการแรงงานของประเทศยิ่งขึ้นเพื่อรักษาภาพพจน์ที่ดี อันจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดผลดีทั้งด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจโดยรวมในระยะยาว ในขณะที่เดียวกันยังต้องทำหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือโดยให้ทุกส่วนช่วยกันกำกับดูแล อย่าให้มีการสร้างความเข้าใจผิดหรือการแสวงหาผลประโยชน์จากเรื่องแรงงานต่างด้าว ดังจะเห็นได้จากบทบาทของกองทัพในฐานะที่ทำหน้าที่กองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อยนั้น ได้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนกระทรวงแรงงานในการตรวจสอบตามสถานประกอบการโรงงาน หรือสถานประกอบการอื่น ๆ เพื่อป้องกันการลักลอบหาประโยชน์จากแรงงานต่างด้าว ทั้งบริเวณแนวชายแดนและพื้นที่ภายในประเทศ เพื่อจัดระเบียบและลดจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ตามยุทธศาสตร์การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานโดยกำหนดพื้นที่ดำเนินการตรวจและสกัดกั้นใน 2 พื้นที่ คือ 1.บริเวณพื้นที่ตามแนวชายแดนใช้กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบกและกองทัพเรือเป็นหลัก ในการดำเนินการป้องกัน สกัดกั้น และเพิ่มความถี่และความเข้มข้นในการลาดตระเวนบริเวณพื้นที่ล่อแหลม ช่องทางสำคัญตามแนวชายแดน และน่านน้ำของประเทศทั้งทางบกและทางน้ำ โดยมุ่งเน้นบริเวณที่คาดว่าจะจะเป็นเส้นทางที่ใช้ในการลำเลียงแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่เข้ามาในประเทศไทยและเพิ่มมาตรการด้านการข่าวที่มุ่งเน้นต่อขบวนการนำพา 2.บริเวณพื้นที่ชุมชนและเขตภายในใช้หน่วยงานเฉพาะกิจในการปราบปรามแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นหน่วยเฉพาะกิจขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลักและชุมชน รวมพลังกันเพื่อดูแลผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองตามแนวชายแดน และแจ้งเบาะแสการเข้าออกของคนต่างด้าวเป็นมาตรการร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงกลาโหม โดยกองทัพบกและกองทัพเรือ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 70/2557 เรื่องมาตรการชั่วคราวในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว ให้อำนาจกองทัพ โดยกองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบกและกองทัพเรือ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคุมแรงงานต่างด้าวในการผ่านเข้าออกประเทศตามแนวชายแดน อย่างเข้มงวด และเป็นไปตามมาตรการที่กำหนด รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด กับขบวนการลักลอบนำเข้าแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ รวมทั้งการดำเนินการทางด้านวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาด รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจ กำหนดมาตรการการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการ และนายจ้าง

กองทัพบกได้กำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยให้หน่วยทหารในพื้นที่ศึกษารายละเอียดนโยบายของรัฐบาล และคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประสานการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้าออกตามระเบียบของทางราชการในพื้นที่ชายแดน และชี้แจงผู้ประกอบการและประชาชน ให้ทราบถึงและเข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติตาม กฎระเบียบที่กำหนด เพื่อควบคุมและดูแลแรงงานต่างด้าว ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและสอดคล้องกับสภาพความต้องการแรงงานของประเทศ อีกทั้งขอความร่วมมือให้ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง กำกับดูแล ออกมาตรการประชาสัมพันธ์ ไม่ให้มีการสร้างความเข้าใจผิดหรือแสวงหาผลประโยชน์ และสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบ สถานประกอบการ โรงงาน เพื่อป้องกันการลักลอบหาผลประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวทั้งบริเวณพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ภายใน

กองทัพเรือเรื่องแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing : IUU Fishing) กระทรวงกลาโหม โดยกองทัพเรือในฐานะหน่วยงานหลัก ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) ได้ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีการดำเนินการตามแผนงานรองรับข้อเสนอแนะของผู้แทนจากสหภาพยุโรป (European Union: EU) และ องค์ กร พั ฒ น า แ อ ก ช น (Environmental Justice Foundation: EJF) จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ให้มีความเหมาะสม 2. การจัดทำหนังสือคนประจำเรือให้แรงงานต่างด้าว (Seabook) เพื่อจัดเก็บประวัติ สแกนลายนิ้วมือและออกไปคำขอการมีหนังสือคนประจำเรือ 3. การสำรวจจำนวนและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลเรือ ประมงทั้งระบบเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงและการซื้อเรือประมงที่ไม่มีใบอนุญาตทำการประมง

เพื่อการจัดการทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน 4. การติดตาม ควบคุม เฝ้าระวังการทำประมง (MCS) โดยมีการจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้าออกเรือประมง (Port In - Port Out center:PIPO) จำนวน 30 แห่ง และตั้งจุดตรวจส่วนหน้า 19 แห่ง ใน 22 จังหวัดชายทะเล รวมทั้งติดตั้งระบบติดตามตำแหน่งเรือประมง (Vessel Monitoring System: VMS) ปฏิบัติการเฝ้าระวังและคาดการณ์สถานการณ์ด้านการประมง (Fisheries Monitoring Center : FMC) เพื่อลดการกระทำผิดทั้งในเรื่องการทำประมงผิดกฎหมายและเรื่องแรงงาน 5. การปรับปรุงระบบตรวจสอบย้อนกลับสำหรับสัตว์น้ำที่จับภายในประเทศ และสัตว์น้ำนำเข้า โดยสินค้าสัตว์น้ำที่จับโดยเรือประมงไทย ได้มีการตรวจสอบย้อนกลับ และควบคุมสินค้าประมงตลอดสายการผลิตว่าไม่ได้มาจากการทำประมงผิดกฎหมาย 6. การบังคับใช้กฎหมาย โดยการตรวจตราในทะเล การตรวจสถานประกอบการ โรงงานแปรรูป เพื่อจับกุมการกระทำผิดที่เกี่ยวกับเรือประมงนอกและในน่านน้ำ สถานแปรรูป สัตว์น้ำ การค้ามนุษย์ในภาคประมง ระบบติดตามเรือ และการไม่แจ้งจุดจอดเรือ โดยมีผลการจับกุมรวมจำนวนทั้งสิ้น 4,561 คดี ดำเนินการถึงที่สุดจำนวน 4,110 คดี คิดเป็นร้อยละ 90 กองทัพอากาศ ยังได้ดำเนินการทดสอบขีดความสามารถในการตรวจจับต่อเป้าหมายทางทะเลทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนอย่างต่อเนื่อง โดยปฏิบัติงานร่วมกับศูนย์ติดตามและควบคุมเรือประมง (Fisheries Monitoring Center :FMC) ของกรมประมง และศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เพื่อให้ได้ข้อมูลบริเวณพื้นที่ที่คาดว่าจะมีการทำประมงผิดกฎหมาย และส่งข้อมูลให้แก่อากาศยานที่ติดตั้งอุปกรณ์ตรวจจับที่มีขีดความสามารถในการตรวจจับเป้าหมายทางทะเล โดยสามารถระบุวัน เวลา และ พิกัดเป้าหมาย รวมถึงเครื่องหมายประจำเรือประมงได้อย่างชัดเจนในพื้นที่รับผิดชอบทั้งเวลากลางวันและกลางคืนซึ่งจะเป็นหลักฐานที่สำคัญสนับสนุนให้กับกรมประมงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดทางทะเล

สำหรับบทบาทของกองทัพในฐานะที่ทำหน้าที่กองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อยที่ผ่านมานั้น ได้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนกระทรวงแรงงานในการตรวจสอบตามสถานประกอบการโรงงาน หรือสถานประกอบการอื่นๆ เพื่อป้องกันการลักลอบหาประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวทั้งบริเวณแนวชายแดนและพื้นที่ภายในประเทศ เพื่อจัดระเบียบและลดจำนวนแรงงานผิดกฎหมายให้มีประสิทธิภาพตามยุทธศาสตร์การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานโดยกำหนดพื้นที่ดำเนินการตรวจและสกัดกั้นใน 2 พื้นที่ คือ 1.บริเวณพื้นที่ตามแนวชายแดน ใช้กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบก และกองทัพเรือเป็นหลัก ในการดำเนินการป้องกัน สกัดกั้น และเพิ่มความถี่และความเข้มข้นในการลาดตระเวนบริเวณพื้นที่ล่อแหลม ช่องทางสำคัญตามแนวชายแดนและ

น่านน้ำของประเทศทั้งทางบกและทางน้ำ โดยมุ่งเน้นบริเวณที่คาดว่าจะจะเป็นเส้นทางที่ใช้ในการลำเลียงแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่เข้ามาในประเทศไทย และเพิ่มมาตรการด้านการข่าวที่มุ่งเน้นต่อขบวนการนำพา 2. บริเวณพื้นที่ชุมชนและเขตภายในใช้หน่วยงานเฉพาะกิจในการปราบปรามแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยเฉพาะกิจขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลักและชุมชนรวมพลังกัน เพื่อดูแลผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองตาม แนวชายแดน และแจ้งเบาะแสการเข้าออกของคนต่างด้าวเป็นมาตรการร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันหน้าที่ส่วนนี้บางส่วนได้เปลี่ยนไปตามผลของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 9/2562 เรื่อง การยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ บางฉบับที่หมดความจำเป็น ตามที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีประกาศและคำสั่งเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ ดังนั้นหน่วยทหารควรได้มีการศึกษาบทเรียนจากการปฏิบัติเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไปในอนาคต

ในส่วนของหน่วยงานด้านความมั่นคง ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว ได้แก่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) โดยมี ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 2 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ศปป.2 กอ.รมน.) ยังคงเป็นหน่วยงานรับผิดชอบด้านการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยการฝึกอบรมเครือข่ายการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ด้านตัวบทกฎหมาย บทลงโทษเกี่ยวกับการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังป้องกันผู้หลบหนีเข้าเมืองเข้ามาลักลอบทำงานโดยผิดกฎหมาย และเข้าพบปะหารือกับผู้บริหารของส่วนราชการตามจังหวัดต่างๆที่มีพื้นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาแรงงานต่างด้าว เพื่อรับทราบข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การขับเคลื่อนการปฏิบัติงานตามโครงการตรวจสอบ และจับกุมแรงงานต่างด้าว ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัด พร้อมทั้งเยี่ยมเยียนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดจนรับทราบผลการดำเนินงานและปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นไป

ตามนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งการบูรณาการกับหน่วยงานออกสู่ตรวจสอบสถานประกอบการและโรงงานต่างๆในพื้นที่ เพื่อรับทราบปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาระงงานต่างด้าว

จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานด้านความมั่นคงต่างๆในข้างต้นควรพัฒนาขีดความสามารถในการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันให้เกิดขึ้นซึ่งจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยการนำขีดความสามารถของแต่ละหน่วยงานมาเสริมซึ่งกันและกัน เช่น กำลังพลในส่วนของกองทัพบกและกองทัพเรือประจำอยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีความชำนาญงานด้านต่างๆ รวมทั้งการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ และมีความคุ้นเคยกับสภาพภูมิประเทศตามแนวชายแดนและทางทะเลในพื้นที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี สามารถประสานแนวทางกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรประจำพื้นที่จังหวัด เกี่ยวกับงานด้านการข่าว เบาะแสที่สำคัญเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวกรณีที่ทำผิดกฎหมายไทย โดยเฉพาะการลักลอบ หลบหนีเข้าเมืองหรือออกนอกประเทศที่ไม่ได้รับอนุญาต โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจะรับผิดชอบพื้นที่ภายในเชื่อมต่อการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เนื่องจากหน่วยงานทราบถึงนโยบายระดับผู้บริหาร และแหล่งข้อมูลความต้องการแรงงานต่างด้าว ทำให้การปฏิบัติงานในการควบคุม ติดตามแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองหรือออกนอกประเทศจะดำเนินการได้สะดวก รวดเร็ว ตั้งแต่พื้นที่ชายแดน และส่งต่อไปยังพื้นที่ภายในได้ดียิ่งขึ้น ในส่วนของกองทัพอากาศเป็นหน่วยงานที่มียุทธโธปกรณ์เทคโนโลยีสูง และเป็นส่วนเสริมทางด้านการตรวจตรา ตลอดจนมีอุปกรณ์ที่บันทึกข้อมูลต่างๆได้ เพื่อเป็นหลักฐานในการปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองตามแนวชายแดน และลาดตระเวนในพื้นที่ที่กำลังพลปฏิบัติการด้วยความยากลำบาก สำหรับงานด้านการทำความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์กับประเทศต้นทาง ประชาชน และผู้ประกอบการ ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ มีความจำเป็น และอ่อนไหวทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความรู้สึกรักของประชาชนนั้น ควรดำเนินการตั้งแต่แรงงานต่างด้าวเข้ามาในพื้นที่ชายแดน โดยกองทัพจะเป็นหน่วยงานแรกในการพบปะ คัดกรองแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาภายในประเทศ ควรริเริ่มทำความเข้าใจกับแรงงานต่างด้าว โดยประสานกับแรงงานจังหวัด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง สิทธิที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นการเดินทางเข้าสู่เขตพื้นที่ภายในจนถึงการดำเนินการวิธีเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย

หน่วยงานหลักจะทำความเข้าใจกับแรงงานต่างด้าวอีกครั้ง หน่วยงานด้านความมั่นคงและหน่วยงานหลักเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวจะมีฐานข้อมูลตรงกัน เพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวร่วมกันและแรงงานต่างด้าวจะปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง

บทสรุปและข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทัพเพื่อตอบสนองภารกิจในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว

กองทัพควรให้ความสำคัญต่อความพร้อมทั้งก่อนการปฏิบัติ ระหว่างการปฏิบัติ และหลังการปฏิบัติ เพื่อการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและมีแนวทางการดำเนินการ รวมถึงดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลัง และการดำเนินการตามกฎหมายอย่างรัดกุม เนื่องจากกองทัพมีจำนวนกำลังพล และเครื่องมือเป็นจำนวนมาก ดังนั้นควรได้ดำเนินการ ดังนี้

ด้านมาตรการป้องกัน

1. การอบรมให้ความรู้แก่กำลังพลของกองทัพที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว เพื่อให้กำลังพลเหล่านั้นได้ปฏิบัติตามกฎ คำสั่ง ระเบียบที่เกี่ยวข้องและเป็นแนวทางเดียวกันกับหน่วยงานหลักที่ดำเนินการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว
2. การประสานงานกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว ทั้งทางด้านการประสานสอดคล้อง การวางแผน การปฏิบัติงาน และสรุปผลการดำเนินงาน ในฐานะหน่วยงานสนับสนุนและร่วมหารือในฐานะหน่วยงานที่มีประสบการณ์ เช่น กองกำลังป้องกันชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล
3. การประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจ กับผู้ประกอบการ นายจ้าง โดยหน่วยงานด้านการวางแผนที่ได้รับการประสาน เช่น ฝ่ายเสนาธิการที่ได้รับการประสานจากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว เพื่อให้ทราบถึงนโยบายของรัฐบาล และแนวทางการปฏิบัติของกองทัพที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการ นายจ้าง ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน มีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการเฝ้าระวัง และเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ในเรื่องการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว
4. การเจรจาขอความร่วมมือกับคณะทำงานของประเทศเพื่อนบ้านตามพื้นที่ชายแดน โดยเพิ่มเติมประเด็นเกี่ยวกับปัญหาแรงงานต่างด้าวในการหารือร่วมกัน เพื่อให้มีส่วนช่วยเกี่ยวกับปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวของประเทศนั้นๆ

ด้านมาตรการป้องปราม

1. การควบคุมชายแดนทั้งทางบกและทางทะเลอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว และบูรณาการการใช้เครื่องมือและยุทธวิธีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการเฝ้าตรวจชายแดนเสริมกับการเฝ้าตรวจด้วยสายตา เพื่อป้องกันการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว เช่น กล้องเฝ้าตรวจ การบินลาดตระเวนของเครื่องบินที่ไม่ใช่นักบินเป็นการแสวงประโยชน์ทั้งทางด้านการป้องกันประเทศ และการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว
2. การสนับสนุนการตรวจค้น โรงงาน สถานประกอบการ ในพื้นที่ภายในและพื้นที่ชายแดน เพื่อป้องกันการใช้แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย และเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการทำผิดกฎหมายของนายจ้างและแรงงานต่างด้าวด้วย